

Structural Model of Religious-Based Social Adjustment by Attachment Styles to God and Religious Coping Styles by Mediating the Practice of Religious Beliefs in Students

ARTICLE INFO

Article Type

Descriptive Study

Authors

Mahmoudi Raihani L.¹ MA,
Safarzadeh S.*¹ PhD

How to cite this article

Mahmoudi Raihani L, Safarzadeh S. Structural Model of Religious-Based Social Adjustment by Attachment Styles to God and Religious Coping Styles by Mediating the Practice of Religious Beliefs in Students. *Islamic Life Style Centered on Health*. 2018;2(4):179-185.

¹Psychology Department, Human Sciences Faculty, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

*Correspondence

Address: Human Sciences Faculty, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Farhangshahr Square, Golestan Highway, Ahvaz, Iran.
Postal Code: 6134937333
Phone: +98 (61) 33348336
Fax: +98 (61) 33329200
safarzadeh1152@yahoo.com

Article History

Received: March 24, 2018
Accepted: June 16, 2018
ePublished: December 20, 2018

ABSTRACT

Aims Adoptive social lifestyle, combined with religious beliefs, is one of the most important determinants of health, and it is necessary for individuals to follow the appropriate model and patterns to promote healthy social life. The aim of this study was to investigate the development of the structural model of religious-based social adjustment by attachment styles to God and religious coping styles by mediating the practice of religious beliefs in students.

Instruments & Methods The present descriptive study was a path analysis conducted in 2017. The sample consisted of 356 students of Islamic Azad University of Ahvaz, who were selected by multistage sampling. The research instruments were Golzarian's practice of religious beliefs, Ruth and Patrick's attachment style to God, Pargament's religious coping style, and Bell's social adjustment questionnaires. The data were analyzed, using Pearson correlation test and structural equation modeling method by AMOS23 and SPSS 23 softwares.

Findings There was a significant correlation among the safe attachment style to God, the avoidant and ambivalent attachment style to God, the positive and negative coping styles, religious-centered social adjustment, and practice of religious beliefs ($p < 0.01$). The conceptual model had a desired fitness for the target community.

Conclusion Attachment style to God and religious coping styles are directly related, and through the mediation of the practice of religious beliefs indirectly, have an effective role in the level of religious-based social adjustment of individuals.

Keywords Social Adjustment; Object Attachment; Religious Coping Styles; Religion

CITATION LINKS

[1] The relationship of attachment styles and social ... [2] The association between perceived spirituality, religiosity and life satisfaction: The mediating role of self-rated ... [3] Mediating role of relationship attributions and destructive conflict resolution strategies on the relationship between ... [4] Psychosocial adaptation in patients with type 2 diabetes referring to Diabetes Research ... [5] Direct and indirect impact of self-efficacy, impulsivity, behavioral activation-inhibition and social skills on substance abuse ... [6] The relationship of religious orientation with mental health and ... [7] Building a bridge between attachment and religious coping ... [8] Prayer, attachment to God, and changes in psychological well-being ... [9] It's not only what you hold .it's how you hold it: Dimensions of religiosity and meaning in ... [10] The relationship of metacognition and perfectionism with psychological consequences in the ... [11] The role of intermediary religious confrontation in the styles of attachment ... [12] The comparison and relationship between religious orientation and practical commitment to religious beliefs with marital adjustment ... [13] A study of nurses' spiritual intelligence: A cross-sectional questionnaire ... [14] Effect of healthy lifestyle psycho-educational training on university students' quality of life ... [15] Determining sample size for research ... [16] The relationship between perceived social support and Academic self-efficacy with ... [17] Study of relationship between emotional-social intelligence with social adjustment among ... [18] Two dimensions of attachment to God and their relation to ... [19] The many methods of religious coping ... [20] Investigating the relationship between attachment ... [21] Determination of the relationship between Religious ... [22] Relationship between styles of attachment to God ... [23] Determining levels of psychosocial compatibility based on coping... [24] Attachment and parenting ... [25] Investigation of marital adjustment in people with secure, preoccupied ... [26] The effects of attachment styles, problem-solving skills ... [27] Testing the model of father and mother ... [28] Handbook of attachment: Theory ... [29] An investigation of the relationship between attachment... [30] Posttraumatic growth: conceptual foundations ... [31] Attachment to parent and peers as a moderator

مدل ساختاری سازگاری اجتماعی مذهب محور از طریق سبک‌های دلبستگی به خدا و سبک‌های مقابله اسلامی با میانجی‌گری عمل به باورهای مذهبی در دانشجویان

لاله محمودی ریحانی MA

گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

سحر صفرزاده PhD

گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

چکیده

اهداف: سبک زندگی سازگاران اجتماعی و آمیخته با اعتقادات دینی، یکی از مهم‌ترین مولفه‌های مشخص‌کننده سلامت به شمار می‌آید و لازم است افراد از مدل و الگوهای مناسبی برای ارتقای زندگی اجتماعی سالم پیروی کنند. هدف تحقیق حاضر تدوین و ارائه مدل ساختاری سازگاری اجتماعی مذهب محور از طریق سبک‌های دلبستگی به خدا و سبک‌های مقابله اسلامی با میانجی‌گری عمل به باورهای مذهبی در دانشجویان بود.

ابزار و روش‌ها: پژوهش توصیفی حاضر از نوع تحلیل مسیر، در سال ۱۳۹۶ در بین ۳۵۶ نفر از دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز انجام شد که به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار پژوهش شامل پرسش‌نامه سازگاری اجتماعی، پرسش‌نامه سبک دلبستگی به خدا، پرسش‌نامه سبک مقابله مذهبی و پرسش‌نامه عمل به باورهای مذهبی بود. داده‌های گردآوری شده با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و روش مدل‌یابی معادلات ساختاری و به وسیله نرم‌افزارهای AMOS 23 و SPSS 23 تجزیه و تحلیل شدند. **یافته‌ها:** بین سبک دلبستگی ایمن به خدا، سبک دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا به خدا و سبک مقابله مثبت و منفی، سازگاری اجتماعی مذهب محور و عمل به باورهای مذهبی همبستگی معنی‌داری وجود داشت ($p < 0.01$). مدل مفهومی مورد نظر، از برازندگی مطلوبی برای جامعه هدف برخوردار بود.

نتیجه‌گیری: سبک‌های دلبستگی به خدا و سبک‌های مقابله مذهبی به صورت مستقیم و با میانجی‌گری عمل به باورهای مذهبی به صورت غیرمستقیم، نقش موثری در میزان سازگاری اجتماعی مذهب محور افراد ایفا می‌کنند. **کلیدواژه‌ها:** سازگاری اجتماعی مذهب محور، سبک‌های دلبستگی به خدا، سبک‌های مقابله مذهبی، عمل به باورهای مذهبی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۱/۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۳/۲۶

*نویسنده مسئول: safarzadeh1152@yahoo.com

مقدمه

هر انسانی می‌کوشد تا خود را با محیط فیزیکی و روانی‌اش سازگار کند¹¹، زیرا انطباق با شرایط مختلف، از سلامت روانی آدمی حکایت دارد. البته این سازگاری به معنی هم‌رنگی و پیروی ناهشیار نیست، بلکه می‌تواند دگرگونی را نیز به همراه داشته باشد. گاهی به لحاظ بروز عوامل تنش‌زا، سازگاری انسان دچار اشکال شده، به بروز رفتارهای ناپه‌نچار در محیط و اجتماع منجر می‌شود¹². از این رو سازگاری اجتماعی شامل سازگاری فرد با محیط اجتماعی خود است که این عامل ممکن است با تغییر دادن ابعاد شخصیتی و اعتقادی خود یا ساختار محیط به دست آید¹³. در کل، اعتقادات مذهبی نقش مهمی در رویارویی با استرس‌های زندگی و سازگاری اجتماعی دارد¹⁴. قرارگرفتن در موقعیت‌های استرس‌زا و استفاده از شیوه‌های حل مساله ناکارآمد و هیجان‌انگیز، موجب ایجاد چرخه‌ای معیوب، افزایش استرس و کاهش سازگاری اجتماعی می‌شود¹⁵، ولی سازگاری اجتماعی

مذهب مدار یا وجود ارزش‌های مذهبی در زندگی می‌تواند استحکام فرد در موقعیت‌های پرتنش را افزایش بخشد¹⁶.

یکی از عواملی که می‌تواند بر پیش‌بینی سازگاری اجتماعی مذهب محور موثر باشد، سبک‌های دلبستگی به خدا است. مطالعات نشان داده است که ارتباط افراد با خدا شباهت چشمگیری به دلبستگی کودک به مراقبش دارد. در هنگام استرس، سیستم دلبستگی فعال شده و فرد نایمن، خدا را به عنوان پناهگاه مطمئن جستجو می‌کند¹⁷. از این رو بین دلبستگی به خدا و بهزیستی روان‌شناختی رابطه وجود دارد و در عین حال ویژگی‌های بهنجار و ناپه‌نچار روابط بین فردی به گونه‌ای عمیق از سبک دلبستگی اشخاص تاثیر می‌پذیرد¹⁸. در کل، دلبستگی ایمن با ویژگی‌های ارتباطی مثبت شامل صمیمیت و خرسندی، دلبستگی اجتنابی با سطوحی پایین‌تر از صمیمیت و تعهد و دلبستگی دوسوگرا با شور و هیجان و دل‌مشغولی درباره روابط توأم با خرسندی کم، مرتبط است¹⁷. به نظر می‌رسد که سبک‌های دلبستگی در ایجاد سازگاری روانی و اجتماعی فرد، نقشی بسزا داشته باشند. تحقیقات نیز بیانگر این نکته هستند که میان سبک‌های دلبستگی و سازگاری در موقعیت‌های مختلف ارتباط وجود دارد و بین تصور از خدا و معنای زندگی و سازگاری رابطه معنی‌دار مستقیم برقرار است⁹.

یکی دیگر از عوامل مرتبط با ایجاد سازگاری اجتماعی را می‌توان سبک‌های مقابله مذهبی دانست. پژوهشگران در مطالعه‌ای نشان دادند که سازگاری اجتماعی با پیامدهای روان‌شناختی، دارای همبستگی منفی معنی‌دار است و این مولفه از طریق آمادگی و توانمندی‌های فرد برای واقع‌بینی، مثبت‌نگری، توجه به موفقیت‌ها و تدارک زمینه‌های مناسب سلامت روانی، فرد را از ناکامی‌ها، نگرانی‌ها، اضطراب‌ها و پناه‌بردن به روش‌های مقابله اجتنابی (مانند استفاده از مواد مخدر و غیره) دور می‌کند¹⁰. در ادامه نیز طی تحقیقاتی نشان داده شد دین به عنوان نظام اعتقادی سازمان‌یافته همراه با مجموعه‌ای از آیین‌ها و اعمال تعریف شده است که تعیین‌کننده شیوه پاسخ‌دهی افراد به تجارب زندگی است و می‌تواند به عنوان راهکاری مناسب برای مقابله با ناکامی و اضطراب مورد توجه قرار گیرد و از این رو سازگاری را افزایش دهد¹².

لازم به توضیح است در رابطه بین سبک‌های دلبستگی به خدا و سبک‌های مقابله‌ای با ایجاد سازگاری، برخی عوامل مانند عمل به باورهای مذهبی می‌توانند موثر باشند. در همین راستا محققان در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که مقابله مذهبی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و مولفه‌های سلامت روان نقش واسطه‌ای دارد، دلبستگی ایمن و دوسوگرا به خدا با میانجی‌گری مقابله مذهبی مثبت منجر به کاهش اختلال در عملکرد اجتماعی افراد و در نتیجه افزایش سازگاری اجتماعی آنها می‌شود¹¹. یافته‌های تحقیقاتی بیانگر این نکته است که بین جهت‌گیری مذهبی و عمل به باورهای دینی با سازگاری رابطه وجود دارد¹².

در کل، رفتارها و عقاید دینی، تاثیر مثبتی در معنی‌دار کردن زندگی دارند. رفتارهایی مانند توکل به خدا، عبادت و زیارت می‌تواند از طریق ایجاد امید و تشویق به نگرش‌های مثبت موجب آرامش درونی فرد شود. داشتن معنی و هدف در زندگی، احساس تعلق به منبعی والا، امید به یاری خداوند در شرایط دشوار، بهره‌مندی از حمایت‌های اجتماعی و معنوی، همگی از روش‌هایی هستند که افراد با دارا بودن آنها می‌توانند در رویارویی با حوادث پرفشار زندگی، آسیب کمتری متحمل شوند¹³. از این رو آموزش‌های مناسب در

۴- پرسش‌نامه عمل به باورهای مذهبی: این پرسش‌نامه توسط گلزاری¹²¹ تدوین شده و شامل ۲۵ گویه است. پایایی این آزمون با روش بازآزمایی ۰/۷۶، با روش دونیمه‌کردن ۰/۹۱ و با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۴ گزارش شده است. این آزمون دارای روایی محتوای صوری و منطقی بالایی است. در تحقیق حاضر، پایایی پرسش‌نامه عمل به باورهای دینی با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۷ محاسبه شد.

به‌منظور اجرای تحقیق، پس از تعیین نمونه‌های پژوهش و کسب مجوزهای لازم و هماهنگی با مراجع ذی‌صلاح، ابتدا اهداف پژوهش برای آزمودنی‌ها توضیح داده شد و پس از اعلام رضایت افراد برای شرکت در پژوهش، پرسش‌نامه‌ها در اختیار شرکت‌کنندگان قرار داده شد. به آزمودنی‌ها اطمینان داده شد که در صورت عدم تمایل به ادامه همکاری می‌توانند از پژوهش انصراف دهند و در این مورد کاملاً مختار و آزاد هستند. همچنین به‌منظور رعایت اصل رازداری، ضمن اطمینان‌دهی در خصوص محرمانه‌بودن اطلاعات پژوهش، به آنان اطلاع داده شد که نتایج به‌صورت کلی منتشر خواهد شد.

تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری‌شده، با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و روش مدل‌یابی معادلات ساختاری و به‌وسیله نرم‌افزارهای AMOS 23 و SPSS 23 صورت گرفت.

یافته‌ها

۱۴۳ نفر از پاسخ‌دهندگان مرد و ۲۱۳ نفر زن بودند. اکثریت افراد در دامنه سنی ۲۶-۳۵ سال قرار داشتند و اکثریت در مقطع کارشناسی مشغول به تحصیل بودند (جدول ۱).

بین سبک دلبستگی ایمن به خدا، سبک دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا به خدا و سبک مقابله مثبت و منفی، سازگاری اجتماعی مذهب‌محور و عمل به باورهای مذهبی همبستگی معنی‌داری وجود داشت (جدول ۲). بنابراین مدل پیشنهادی ارایه شد.

برازش الگو براساس شاخص‌های برازندگی محاسبه و مشخص شد که الگوی مذکور از برازش خوبی برخوردار است (جدول ۳). همه ضرایب مسیرهای مستقیم در الگوی نهایی معنی‌دار بودند. همچنین مسیر غیرمستقیم نیز معنی‌دار بود. لازم به ذکر است که سطح اطمینان برای این روابط ۹۰٪ بود (جدول ۴).

براساس یافته‌های فوق و ضرایب به‌دست‌آمده، مدل مفهومی پیشنهادی در روابط مستقیم و غیرمستقیم پذیرفته‌شده بود (نمودار ۱).

جدول ۱) توزیع فراوانی مطلق و نسبی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان در پژوهش (نفر ۳۵۶)

متغیرهای جمعیت‌شناختی	تعداد	درصد
جنسیت		
مرد	۱۴۳	۴۰/۲
زن	۲۱۳	۵۹/۸
گروه سنی		
زیر ۲۵ سال	۶۴	۱۸/۰
۲۶ تا ۳۵ سال	۲۶۸	۷۵/۳
۳۶ تا ۴۵ سال	۲۴	۶/۷
سطح تحصیلات		
دکتری	۶	۱/۷
کارشناسی ارشد	۴۷	۱۳/۲
کارشناسی	۲۲۳	۶۲/۶
کارדانی	۸۰	۲۲/۵

زمینه سبک زندگی سالم می‌تواند بر سلامت اجتماعی موثر باشد¹⁴.

با توجه به موارد فوق، هدف تحقیق حاضر تدوین و ارایه مدل ساختاری سازگاری اجتماعی مذهب‌محور از طریق سبک‌های دلبستگی به خدا و سبک‌های مقابله اسلامی با میانجی‌گری عمل به باورهای مذهبی در دانشجویان بود.

ابزار و روش‌ها

پژوهش توصیفی حاضر از نوع تحلیل مسیر در سال ۱۳۹۶ در بین کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز به تعداد ۲۵۰۰۰ نفر انجام شد. نمونه تحقیق براساس جدول کرجسی و مورگان¹⁵، ۳۷۹ نفر مشتمل بر ۱۴۹ مرد و ۲۳۰ زن بود که با در نظر گرفتن ۲۳ پرسش‌نامه ناقص، در مجموع ۳۵۶ پرسش‌نامه مورد استفاده قرار گرفت. برای انتخاب نمونه‌ها از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای استفاده شد؛ بدین منظور ابتدا از بین دانشکده‌ها چهار دانشکده و از هر دانشکده دو رشته و از هر رشته دو کلاس به قید قرعه انتخاب شدند و کلیه افراد کلاس که به‌طور متوسط ۲۴ نفر بودند به‌عنوان آزمودنی مورد آزمون قرار گرفتند.

از ابزار اندازه‌گیری زیر در پژوهش استفاده شد:

۱- پرسش‌نامه سازگاری اجتماعی: این پرسش‌نامه توسط بل¹⁶ ساخته شده و دارای ۳۲ گویه است. دلاور و کریمی در سال ۱۳۸۴ این آزمون را در ایران هنجاریابی کرده‌اند. پایایی پرسش‌نامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه روی یک گروه ۳۰ نفری برابر ۰/۹۴ و برای پنج مقیاس آن شامل سازگاری در خانه ۰/۷۰، تندرستی ۰/۷۲، اجتماعی ۰/۷۳، عاطفی ۰/۸۱ و شغلی ۰/۸۵ بوده است. روایی این پرسش‌نامه نیز مناسب گزارش شده است. همچنین در پژوهشی پایایی کل این آزمون ۰/۸۴ و روایی آن ۰/۸۰ به دست آمد¹⁷. در تحقیق حاضر، پایایی پرسش‌نامه سازگاری اجتماعی با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ محاسبه شد.

۲- پرسش‌نامه سبک دلبستگی به خدا: این پرسش‌نامه که در سال ۲۰۰۲ میلادی توسط روات و کیرک‌پاتریک¹⁸ تدوین شد، از ۹ جمله تشکیل شده است که هر ۳ جمله به ترتیب مربوط به؛ سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا است. روات و کیرک‌پاتریک پایایی آزمون را با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای مولفه سبک دلبستگی ایمن ۰/۹۸، اجتنابی ۰/۸۶ و دوسوگرا ۰/۸۲ گزارش کردند¹⁸. در تحقیق حاضر، پایایی این پرسش‌نامه با روش آلفای کرونباخ برای مولفه‌های سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا به خدا به ترتیب ۰/۹۴، ۰/۸۷ و ۰/۸۱ محاسبه شد.

۳- پرسش‌نامه سبک مقابله مذهبی: این مقیاس توسط پارگامنت¹⁹ ساخته شده و ۱۰۰ گویه را شامل می‌شود. فرم کوتاه ۱۴ سئوالی برگرفته از فرم اصلی و بلند آن مشخص‌کننده سبک‌های مقابله‌ای مثبت و منفی است. به‌منظور بررسی اعتبار و روایی آزمون در مطالعه‌ای، همبستگی بین نمرات حاصل از کاربرد همزمان این مقیاس و مقیاس جهت‌گیری مذهبی به میزان ۰/۶ به دست آمد²⁰ و اعتبار آزمون، با روش ضریب آلفای کرونباخ در زیرمقیاس‌های مقابله مذهبی مثبت ۰/۸۶ و منفی ۰/۶۵ ارزیابی شد. در تحقیق حاضر، پایایی پرسش‌نامه سبک مقابله مذهبی مثبت و منفی با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۷ و ۰/۷۱ محاسبه شد.

متغیرها	نمرات	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱- عمل به باورهای مذهبی	۹۲/۱۴±۹/۶۸	۱					
۲- دل بستگی ایمن به خدا	۱۹/۸۷±۳/۱۵	۰/۸۵	۱				
۳- دل بستگی اجتنابی به خدا	۱۸/۳۷±۲/۷۴	-۰/۶۵	-۰/۱۳	۱			
۴- دل بستگی دوسوگرا به خدا	۱۶/۷۸±۳/۱۳	-۰/۵۸	-۰/۱۷	۰/۶۸	۱		
۵- مقابله مذهبی مثبت	۲۰/۳۲±۲/۶۵	۰/۶۹	۰/۵۷	-۰/۳۸	-۰/۱۹	۱	
۶- مقابله مذهبی منفی	۱۸/۳۲±۲/۷۸	-۰/۷۴	-۰/۶۲	۰/۶۷	-۰/۷۹	-۰/۸۷	۱
۷- سازگاری اجتماعی مذهب محور	۲۷/۳۶±۲/۷۶	۰/۸۷	۰/۶۷	-۰/۴۸	-۰/۴۶	-۰/۵۹	-۰/۶۳

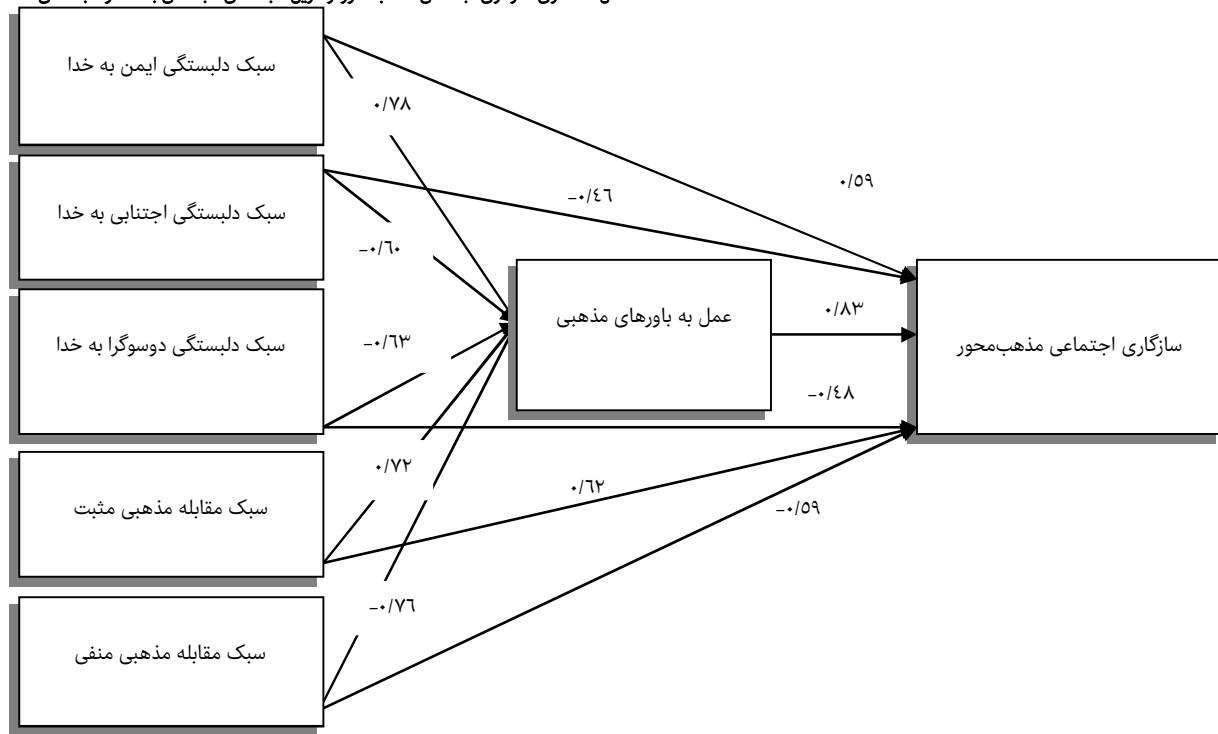
برای همه موارد $p < 0.001$

جدول ۳) شاخص‌های برازندگی مربوط به مدل پیشنهادی

شاخص‌ها	مقدار
شاخص برازش تطبیقی (CFI)	۰/۹۶
ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA)	۰/۰۸۰
شاخص نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI)	۰/۸۵
شاخص نیکویی برازش (GFI)	۰/۸۸
شاخص برازش هنجار شده (NFI)	۰/۹۵
مجذور کای (X2)	۱۰۰/۰۴
درجه آزادی (df)	۵۰
نسبت مجذور کای به درجه آزادی (X2/df)	۰/۰۲

جدول ۴) تحلیل مسیر مستقیم و غیرمستقیم بین متغیرهای پژوهش

تعداد مسیرها	مسیر	ضریب (β)	سطح معنی داری
۱	سبک دل بستگی ایمن به خدا ← سازگاری اجتماعی مذهب محور	۰/۵۹	۰/۰۳
	سبک دل بستگی ایمن به خدا ← عمل به باورهای مذهبی	۰/۷۸	۰/۰۲
	عمل به باورهای مذهبی ← سازگاری اجتماعی مذهب محور	۰/۸۳	۰/۰۰۱
	سبک دل بستگی ایمن به خدا ← عمل به باورهای مذهبی ← سازگاری اجتماعی مذهب محور	۰/۹۱	۰/۰۰۱
۲	سبک دل بستگی اجتنابی به خدا ← سازگاری اجتماعی مذهب محور	-۰/۴۶	۰/۰۳
	سبک دل بستگی اجتنابی به خدا ← عمل به باورهای مذهبی	-۰/۶۰	۰/۰۳
	عمل به باورهای مذهبی ← سازگاری اجتماعی مذهب محور	۰/۸۳	۰/۰۰۱
	سبک دل بستگی اجتنابی به خدا ← عمل به باورهای مذهبی ← سازگاری اجتماعی مذهب محور	۰/۷۲	۰/۰۲
۳	سبک دل بستگی دوسوگرا به خدا ← سازگاری اجتماعی مذهب محور	-۰/۴۸	۰/۰۲
	سبک دل بستگی دوسوگرا به خدا ← عمل به باورهای مذهبی	-۰/۶۳	۰/۰۱
	عمل به باورهای مذهبی ← سازگاری اجتماعی مذهب محور	۰/۸۳	۰/۰۰۱
	سبک دل بستگی دوسوگرا به خدا ← عمل به باورهای مذهبی ← سازگاری اجتماعی مذهب محور	۰/۷۴	۰/۰۰۱
۴	سبک مقابله مذهبی مثبت ← سازگاری اجتماعی مذهب محور	۰/۶۲	۰/۰۲
	سبک مقابله مذهبی مثبت ← عمل به باورهای مذهبی	۰/۷۲	۰/۰۰۱
	عمل به باورهای مذهبی ← سازگاری اجتماعی مذهب محور	۰/۸۳	۰/۰۰۱
	سبک مقابله مذهبی مثبت ← عمل به باورهای مذهبی ← سازگاری اجتماعی مذهب محور	۰/۸۹	۰/۰۰۱
۵	سبک مقابله مذهبی منفی ← سازگاری اجتماعی مذهب محور	-۰/۵۹	۰/۰۳
	سبک مقابله مذهبی منفی ← عمل به باورهای مذهبی	-۰/۷۶	۰/۰۱
	عمل به باورهای مذهبی ← سازگاری اجتماعی مذهب محور	۰/۸۳	۰/۰۰۱
	سبک مقابله مذهبی منفی ← عمل به باورهای مذهبی ← سازگاری اجتماعی مذهب محور	۰/۶۷	۰/۰۰۱

نمودار ۱) مدل ساختاری سازگاری اجتماعی مذهب‌محور از طریق سبک‌های دلبستگی به خدا و سبک‌های مقابله اسلامی با میانجی‌گری عمل به باورهای مذهبی

بحث

دلبستگی‌های نایمن، ایجاد ترس و وحشت در فرد است²⁸ و از پیامدهای دلبستگی اجتنابی به خدا، اضطراب، تنهایی، افسردگی و سطوح بالایی از آشفتگی‌های روان‌شناختی است که زمینه را برای کاهش انگیزه‌ها و روابط دینی ایجاد می‌کند.

همچنین در پژوهش‌ها مشخص شده است که ویژگی‌های اصلی افرادی با دلبستگی نایمن دوسوگرا یعنی تردید، تعارض، تخصص، درماندگی، آشفتگی و تکانشوری، آنها را به شدت در معرض درگیری، تضاد، درماندگی و رفتار ناسازگارانه در موقعیت‌های تنش‌زا و روابط اجتماعی قرار می‌دهد²⁹ و این پیامدهای متفاوت در سبک‌های دلبستگی ایمن و نایمن به خدا می‌تواند پیش‌آگهی مهمی برای دوران بزرگسالی باشد و میزان رفتار صحیح یا سازگاری مناسب با اجتماع را نشان دهد که خود تاییدی بر یافته حاضر در زمینه پیش‌بینی سازگاری اجتماعی مذهب‌محور از طریق سبک دلبستگی به خدا است.

از سوی دیگر در نتایج تحقیق حاضر مشخص شد بین سبک مقابله اسلامی با سازگاری اجتماعی از طریق عمل به باورهای مذهبی رابطه وجود دارد و هر چه سبک مقابله اسلامی مثبت ارتقا یابد، عاملی برای افزایش عمل به باورهای مذهبی خواهد بود و سازگاری اجتماعی مذهب‌محور نیز افزایش می‌یابد. در توضیح این یافته می‌توان چنین استنباط کرد که ترویج و ایجاد سبک مقابله اسلامی منفی در جامعه مانند تنبیه از جانب خدا می‌تواند منجر به احساس گناه، افسردگی و تنهایی شود. زیر سؤال بردن قدرت خدا می‌تواند موجب ناامیدی، عدم رضایت و ناکامی شود که این عوامل منجر به کناره‌گیری و انزوای اجتماعی می‌شوند و می‌توانند ترس و اضطراب را در افراد به دنبال داشته باشند و از این دیدگاه مذهب می‌تواند منبعی برای کشمکش یا تنیدگی شود³⁰. هر چه مقابله مذهبی منفی نمایان و گسترش یابد زمینه را برای کاهش اعتقادات فردی و در نتیجه کاهش عمل به باورهای مذهبی فرد فراهم خواهد کرد. اما از سوی دیگر، اگر در جامعه‌ای ترویج سبک مقابله مذهبی مثبت که

هدف تحقیق حاضر، تدوین و ارایه مدل ساختاری سازگاری اجتماعی مذهب‌محور از طریق سبک‌های دلبستگی به خدا و سبک‌های مقابله اسلامی با میانجی‌گری عمل به باورهای مذهبی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز بود. نتایج نشان داد مدل مفهومی مورد نظر، از برازندگی مطلوبی برای جامعه هدف برخوردار است. همچنین مشخص شد که سبک دلبستگی به خدا و سبک‌های مقابله مذهبی از طریق عمل به باورهای مذهبی نقش موثری در میزان سازگاری اجتماعی مذهب‌محور افراد دارند.

این نتایج با یافته‌های پیشین همسو است؛ بیطرفان و همکاران طی تحقیقی نشان دادند بین سبک‌های دلبستگی به خدا و تاب‌آوری با اضطراب مرگ که نشانه عدم سازگاری است، رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد²². همچنین در بررسی بابایی و همکاران مشخص شد جهت‌گیری مذهبی و راهبردهای مقابله‌ای با سازگاری روانی- اجتماعی رابطه معنی‌داری دارد²³. دوئی‌نیتا و ماریا²⁴ و شاکر و همکاران²⁵ نیز طی تحقیقات جداگانه نشان دادند دلبستگی در دوران کودکی می‌تواند رفتار بزرگسالی را مشخص کند، به این صورت که اگر کسی در دوران کودکی دلبستگی ایمن در روابط با والدین کسب نماید در دوران بزرگسالی با جامعه اطراف خود به‌صورت دلبسته ایمن رفتار می‌کند. از این رو می‌توان نتیجه گرفت در اجتماع سازگاری بیشتری نشان می‌دهد.

در نتایج پژوهش حاضر مشخص شد بین سبک دلبستگی به خدا و سازگاری اجتماعی با میانجی‌گری عمل به باورهای مذهبی رابطه وجود دارد و نشان داده شد افراد با دلبستگی اجتنابی به خدا پایین‌ترین تعهد مذهبی را داشتند. در همین راستا تحقیقات پیشین نیز نشان دادند پیامد فرآیند دلبستگی ایمن، ایجاد احساس ایمنی در فرد است²⁶ و افراد با دلبستگی ایمن به خدا بالاترین تعهد مذهبی را نشان می‌دهند²⁷ و بر این اساس زمینه سازگاری اجتماعی مذهب‌محور برای فرد مهیا می‌شود. از سوی دیگر پیامد

منابع مالی: این پژوهش برگرفته از پایان‌نامه دانشجویی است و تحت حمایت مالی هیچ سازمانی نبوده است.

منابع

- 1- Amani R, Etemadi O, Fatehizadeh M, Bahrami F. The relationship of attachment styles and social adjustment. *Biannual Peer Rev J Clin Psychol Personality*. 2012;2(6):15-26. [Persian]
- 2- Zulling KJ, Ward RM, Horn T. The association between perceived spirituality, religiosity and life satisfaction: The mediating role of self-rated health. *Soc Indicators Res*. 2006;79(2):255-74.
- 3- Khojastehmehr R, Koochaki R, Rajabi Gh. Mediating role of relationship attributions and destructive conflict resolution strategies on the relationship between attachment styles and marital quality. *Contemporary Psychol*. 2013;7(2):3-14. [Persian]
- 4- Feghhi H, Saadatjoo A, Dastjerdi R. Psychosocial adaptation in patients with type 2 diabetes referring to Diabetes Research Center of Birjand in 2013. *Mod Care J*. 2014;10(4):249-56. [Persian]
- 5- Purkord M, Abolghasemi A, Narimani M, Rezaee H. Direct and indirect impact of self-efficacy, impulsivity, behavioral activation-inhibition and social skills on substance abuse in students. *J Res Addict*. 2013;7(26):11-28. [Persian]
- 6- Etesaminia H, Naruee Nosrati R, Ahmadi M. The relationship of religious orientation with mental health and moral change. *J Psychol Religen*. 2014;8(1):115-28. [Persian]
- 7- Granqvist P. Building a bridge between attachment and religious coping: tests of moderators and mediators. *Ment Health, Religion Cult*. 2005;8(1):35-47.
- 8- Bradshaw M, Kent BV. Prayer, attachment to God, and changes in psychological well-being in later life. *J Aging Health*. 2018;30(5):667-91.
- 9- Martos T, Thege BK, Steger MF. It's not only what you hold .it's how you hold it: Dimensions of religiosity and meaning in life. *Personality Individual Differences*. 2010;49(8):863-8.
- 10- Abolghasemi A, Ahmadi M, Kiamarsi A. The relationship of metacognition and perfectionism with psychological consequences in the addicts. *J Res Behav Sci*. 2007;5(2):73-9. [Persian]
- 11- Ahmadi B, Shahabizadeh F, Khzaee M. The role of intermediary religious confrontation in the styles of attachment towards God and mental health of parents with children having special disabilities. *J Exceptional Educ*. 2012; 2(110):7-20. [Persian]
- 12- Rasouli R, Soltane gerd faramarz S. The comparison and relationship between religious orientation and practical commitment to religious beliefs with marital adjustment in seminary scholars and university Students. *J Fam Res*. 2013;8(4):427-39. [Persian]
- 13- Yang KP, Mao XY. A study of nurses' spiritual intelligence: A cross-sectional questionnaire survey. *Int J Nurs Stud*. 2007;44(6):999-1010.
- 14- Zanganeh Motlagh F, Abbasi F, Ebrahimi S. Effect of healthy lifestyle psycho-educational training on university students' quality of life (physical and psychological) and social health. *Islamic Life Style Cent Health*. 2018;2(1):1-4. [Persian]
- 15- Krejcie RV, Morgan DW. Determining sample size for

دربرگیرنده صمیمیت، اعتماد و تصور مثبت از خداست [31] صورت گیرد، موجب احساس امید در افراد شده و این عامل فعال‌کننده سیستم دلبستگی به خدا است و با توجه به مثبت‌بودن این نوع مقابله، زمینه برای ارتقای کیفیت و قابلیت عمل به باورهای مذهبی در فرد فراهم می‌شود. هر چه مقابله مذهبی مثبت ارتقا یابد عاملی برای ارتقای عمل به باورهای مذهبی خواهد بود و به تبع آن سازگاری اجتماعی مذهب‌محور نیز افزون می‌شود که این نکته خود تاییدی بر یافته حاضر است.

در نتایج تحقیق مشخص شد که عمل به باورهای مذهبی می‌تواند نقش میانجی در رسیدن به سازگاری اجتماعی مذهب‌محور را ایفا نماید. در تحقیقات پیشین نیز گزارش شده است که انجام رفتارها و عقاید دینی، تاثیر مثبتی در معنی‌دارکردن زندگی و سازگاری با اجتماع دارد و می‌توان چنین بیان کرد که وجود عقاید مذهبی و عمل به باورهای دینی می‌تواند راه را در رسیدن به سازگاری اجتماعی هموار کند.

از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر، اجرای تحقیق در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز است که در زمان تعمیم نتایج باید احتیاط نمود. همچنین جمع‌آوری داده‌ها از طریق پرسش‌نامه، دیگر محدودیت تحقیق حاضر است. از این رو پیشنهاد می‌شود پژوهش کنونی در جهت این که الگوی قوی‌تری برای سازگاری اجتماعی مذهب‌محور تدوین شود، در سایر مراکز دانشگاهی در شهرها و استان‌های دیگر کشور اجرا و نتایج با یافته‌های حاضر مقایسه شود. از سوی دیگر علاوه بر استفاده از پرسش‌نامه که می‌تواند سوگیری آزمودنی را در بر داشته باشد، از روش‌های دیگر مانند مصاحبه بالینی نیز استفاده شود. همچنین به دلیل این که در یافته‌های حاضر مشخص شد سبک دلبستگی دوران کودکی در روابط و سازگاری بزرگسالی موثر است، برای تایید دقیق این یافته، تحقیقات طولی بر گروهی از افراد از دوران کودکی تا بزرگسالی انجام شود.

نتیجه‌گیری

سبک‌های دلبستگی به خدا (ایمن، اجتنابی و دوسوگرا) و سبک‌های مقابله مذهبی (مثبت و منفی) به صورت مستقیم و از طریق میانجی‌گری عمل به باورهای مذهبی به صورت غیرمستقیم، نقش موثری در میزان سازگاری اجتماعی مذهب‌محور افراد دارند.

تشکر و قدردانی: این مقاله حاصل پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد روان‌شناسی لاله محمودی ریحانی است. بدین وسیله از تمامی مسئولان و کارکنان و دانشجویان محترم دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز که زمینه اجرای فرآیند پژوهش را فراهم نمودند صمیمانه قدردانی می‌شود.

تاییدیه اخلاقی: این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی خانم لاله محمودی ریحانی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز با راهنمایی دکتر سحر صفرزاده است که در تاریخ ۱۳۹۶/۳/۲ با کد ۱۰۶۲۰۷۰۵۹۵۲۰۱۷ در شورای پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز تصویب و تایید شده و اجازه تحقیق بر موضوع حاضر و گروه هدف داده شده است.

تعارض منافع: نویسندگان این مقاله هیچ گونه تضاد منافعی را اعلام نکرده‌اند.

سهم نویسندگان: لاله محمودی ریحانی (نویسنده اول)، نگارنده مقدمه/پژوهشگر کمکی (۳۰٪)؛ سحر صفرزاده (نویسنده دوم)، نگارنده مقدمه/روش‌شناس/پژوهشگر اصلی/تحلیلگر

- levels of psychosocial compatibility based on coping strategies and religious orientation in patients with multiple sclerosis. *Scientific J Nurs Midwifery Paramed Fac.* 2017;2(4):1-12. [Persian]
- 24- Doinita NE, Maria ND. Attachment and parenting styles. *Procedia Soc Behav Sci.* 2015;203:199-204.
- 25- Shaker A, Heshmati R, Poorrahimi M. Investigation of marital adjustment in people with secure, preoccupied, dismissing and fearful attachment styles. *Procedia Soc Behav Sci.* 2010;5:1823-26.
- 26- Egeci IS, Gencoz T. The effects of attachment styles, problem-solving skills, and communication skills on relationship satisfaction. *Procedia Soc Behav Sci.* 2011;30:2324-9.
- 27- Aslani Kh, Ghamari M, Ramezani Sh, Khabazi M. Testing the model of father and mother attachment with anxiety and depression with mediating God attachment. *J Fam Couns Psychotherapy.* 2013;3(11):419-39. [Persian]
- 28- Cassidy J, Shaver PR. *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications.* 2nd Edition. New York: Guilford; 2008: p.101-200.
- 29- Besharat MA, Golinejad M, Ahmadi AA. An investigation of the relationship between attachment styles and interpersonal problems. *Iranian J Psychiatry Clin Psychol.* 2003;8(4):74-81. [Persian]
- 30- Tedeschi RG, Calhoun LG. Posttraumatic growth: conceptual foundations and empirical evidence. *Psychological Inq.* 2004;15(1):1-18.
- 31- Cullman EP. Attachment to parent and peers as a moderator of the relation between parent/peer religious coping and adolescent religious coping [Dissertation]. Bowling Green: Graduate College of Bowling Green State University; 2006.
- research activities. *Educ Psychol Meas.* 1970;30(3):607-10.
- 16- Alipour Birgandi S, Sahaghi H, Jelodari A. The relationship between perceived social support and Academic self-efficacy with social adjustment. *Dev Strateg in Med Educ.* 2015;2(1):26-37. [Persian]
- 17- Mikaeli Manee F, Madadi Emamzadeh Z. Study of relationship between emotional-social intelligence with social adjustment among students with disciplinary commandment and their comparison students without it In Urumia university. *Mod Psychol Res.* 2008;3(11):99-121. [Persian]
- 18- Rowatt WC, Kirkpatrick LA. Two dimensions of attachment to God and their relation to affect, religiosity and personality constructs. *J Scientific Study Religion.* 2002;41(4):637-51.
- 19- Pargament KI, Koenig HG, Perez LM. The many methods of religious coping: Development and initial validation of the RCOPE. *J clin psychol.* 2000;56(4):519-43.
- 20- Qayami Z. Investigating the relationship between attachment styles with religious coping styles. *J Psychol Educ.* 2005;35(1):221-33. [Persian]
- 21- Mohammadi H, Mortazavi MA, Mousavi MR, Javanmard Q, Monfaredi A. Determination of the relationship between Religious commitment and mental health among engineering students of Bonab University. *J Res Religion Health.* 2016;2(2):44-53. [Persian]
- 22- Bitarafan L, Kazemi M, Yousefi Afrashte M. Relationship between styles of attachment to God and death anxiety resilience in the elderly. *Iranian J Ageing.* 2018;12(4):446-57. [Persian]
- 23- Babaei V, Khoshnevis E, Shabani Z. Determining